

gramskog pjesništva antičke Dalmacije, Mogućnosti, 1955, 2; Zlatni nakit iz helenističko-ilirске nekropole u Budvi, Opuscula archaeologica, 1959, 4; »Princeps municipi Ridditarum«, Arheološki radovi i rasprave, 1962, II, Zagreb; I Greci in Adriatico, Studi Romagnoli, 1962, 13; Prolegomena ilirskoj numografiji, Godišnjak Naučnog društva BiH, 1967, 1; O jednom tipu »ilirskog« nadgrobnog spomenika, Godišnjak Centra za balkanološka ispitivanja, ANUBIH (Sarajevo), 1976, 11; Iliri između barbarskog i helenskog svijeta, Rad JAZU, 1981, 22; Umjetnost Ilira u antičko doba, Posebna izdanja ANUBIH, 1984, 57; Question de la chronologie de développement des basiliques doubles de Salone (Disputationes Salonitanae, II), VjAHD, 1984; Carmina Epigraphica, Split 1988; Iliri i antički svijet, Split 1989.

LIT.: Duje Rendić-Miočević (biografija i bibliografija), VjAM, 1983—1984, 16—17. B. Čk.

I. RENDIĆ, spomenik Andriji Kačiću Miošiću u Zagrebu

RENEŠANSA, stilsko razdoblje u eur. umjetnosti XV. i XVI. st. Odlikuje se općim zanosom za antiku, čija djela, poglavito arhitektura i kiparstvo, postaju uzor umjetnicima preporodnoga doba. Tako graditeljstvo preuzima elemente ant. arhitekture (stupove s kapitelima, polukružne lukove, kanelirane pilastre, itd.), skladajući nove oblike monumentalnih građevina. Nastaje tip gradske palače skladnih proporcija s naglašenim horizontalama što dijele pojedine katove i s izbočenim vijencima ispod krovšta. U skulpturi se novi izraz iskazuje snažnim, realistički modeliranim likovima, dok je u slikarstvu najvažnija pojava otkriće perspektive koja omogućuje da se realistički prikaže dubina prostora. Uz religioznu se tematiku sve više obrađuju mitološko-legendarne i pov. teme te portret i akt.

Cjelovitim koncepcijama koje su u podlozi renesansnoga stila osobito je pridonijela Italija, posebice kulturna klima Firence. Firentinski kipari, slikari i arhitekti širili su svoj utjecaj umj. djelima ali i pisanim raspravama o umj. načelima novoga doba. Izvan tal. granica renesansni se stil probijao znatno sporije; u Francuskoj se počeo znatnije širiti nakon 1480-ih, potom u sr. Europi i najkasnije u Engleskoj, a posve je ovladao Zapadom tijekom XVI. st.

R. je u Hrvatskoj jedno od najvažnijih umj. razdoblja po stvaralačkom zamahu, visokoj razini ostvarenja u svim granama lik. umjetnosti i po broju istaknutih pojedinaca koji u to doba djeluju. — Osobito treba istaknuti da se r. u Hrvatskoj pojavljuje u Dalmaciji još u prvoj pol. quattrocenta (dakle prije nego u mnogim drugim eur. zemljama) i da su neka vrhunska ostvarenja gotovo istodobna s pojavom ranorenesansne umjetnosti u Italiji. Podijeljeni između Austrije i Turske na sjeveru, te Venecije na jugu, hrv. su krajevi proživljavali bitno različitu sudbinu.

Jadranski se dio Hrvatske razvijao uz poticaje iz najnaprednijih eur. renesansnih žarišta, Toskane, Padove i Venecije, te uz kontakte s ostalim kult. središtima Italije. U neprekinutu kontinuitetu renesansne umjetnosti u Dalmaciji (1440—1590) moguće je provesti periodizaciju po nekim antologijskim ostvarenjima i djelovanju najizrazitijih umj. individualnosti.

U skulpturi i graditeljstvu kao i u cjelokupnoj lik. djelatnosti XV. i XVI. st. prevladava uloga domaćih majstora koji su nosioci čitavoga toga golemog stvaralaštva. To je na temelju arhivskih podataka i atribucija potvrdio C. Fisković, koji je također dokazao da je Onofrio della Cava (iz Apulije) bio samo inženjer dubrovačkoga vodovoda, a da je skulpture Male česme klesao 1440. Lombardanin Petar Martinov iz Milana, unijevši ujedno u skulpturu Dalmacije i prve naznake renesanse (aktovi dječaka). Time je pojačana lombardijska komponenta, a apulijski se utjecaj (ili, točnije, južnoitalski provincijski ukus), o kojemu je pisao Karaman, ograničio samo na izuzetnu pojavu kićenosti ukrasa na završnom katu zvonika korčulanske katedrale. Novim spoznajama ispravlja se i nekoć pretjerano isticana uloga M. Michelozzija u širenju renesanse u Dalmaciji; on je za svojega kratkog boravka u Dubrovniku (1461—64) u skladu s novim zahtjevima obrane od vatrene oružja projektirao monumentalnu kružnu kulu Minčetu (koju je Juraj definirao u gornjem dijelu), a 1464. podnio je Senatu projekt kneževa Dvora, ali je odbijen.

Sjev. je Hrvatska u razdoblju XV—XVI. st. u neprestanim borbama s Turcima tako da je i od minimalne graditeljske djelatnosti (Ružica, Erdut) gotovo sve propalo. U SZ se Hrvatskoj razvija jedino fortifikacijsko graditeljstvo (zagrebačka kaptolska tvrđa, Veliki Tabor, Varaždin, Đurđevac, Karlovac, Sisak, Ribnik itd.).

Arhitektura i kiparstvo. Pojava rane renesanse veže se uz dolazak Jurja Dalmatinca iz Venecije i njegov projekt pregradnje šibenske katedrale (1441) u kojemu je — slijedeći odgovarajuće Brunelleschijeve zamisli u Firenci — započetoj gotičkoj bazilici dodao renesansno (centralno) koncipirani ist. dio s transeptom i kupolom. Juraj donosi u našu sredinu svježa iskustva firentinske i padovanske rane renesanse, ali i suvremene venec. cvjetne gotike. Kreativnom sintezom tih dviju sastavnica stvorio je svoj osebujni gotičko-renesansni stil u kojemu se renesansna komponenta izražava u strukturi arhit. djela i figuralnoj skulpturi (Brunelleschi, Donatello), a gotička u morfologiji arhit. dekoracije (radionica Bon). Originalna je, u oblikovnom smislu izvanstilska, premda Jurjeva građevna tehnika — metoda konstrukcije montažom velikih kamenih ploča; u njoj je dosljedno proveo načelo jedinstva građe (kamen) te sintezu arhitekture i skulpturalnoga ikonografskog programa, što je uz iluzionističku perspek-